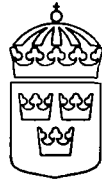

Regeringens proposition

1989/90: 55

med anledning av en överenskommelse
mellan Sverige och Polen om inbördes
rättshjälp i brottmål

Prop.
1989/90: 55

Regeringen föreslår riksdagen att anta det förslag som har tagits upp i bifogade utdrag ur regeringsprotokollet den 16 november 1989.

På regeringens vägnar

Ingvar Carlsson

Sten Andersson

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås att riksdagen godkänner en mellan Sverige och Polen träffad överenskommelse om inbördes rättshjälp i brottmål. Överenskommelsen omfattar delgivning, bevisupptagning, överförande av lagföreläsa, översändande av utdrag ur straffregister och upplysning om gällande rätt. Den är i allt väsentligt utformad i överensstämmelse med de åtaganden som Sverige har gjort till andra stater genom anslutningen till 1959 års europeiska konvention om inbördes rättshjälp i brottmål samt bilaterala överenskommelser med Ungern och Tyska Demokratiska Republiken.

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 16 november 1989

Närvarande: statsministern Carlsson, ordförande, och statsråden Feldt, Hjelm-Wallén, S. Andersson, Göransson, R. Carlsson, Johansson, Hultström, Lindqvist, G. Andersson, Lönnqvist, Thalén, Nordberg, Engström, Freivalds, Wallström, Lööv

Föredragande: statsrådet S. Andersson

Proposition med anledning av en överenskommelse mellan Sverige och Polen om inbördes rättshjälp i brottmål

1 Inledning

År 1987 inleddes förhandlingar mellan Sverige och Polen angående inbördes rättshjälp i brottmål. Förhandlingarna påbörjades i Warszawa och avslutades sedermera i Stockholm i juni 1988. En överenskommelse undertecknades den 10 februari 1989 i Warszawa. Den är avfattad på svenska, polska och engelska språken. Dess svenska och engelska text bör fogas till protokollet i detta ärende som *bilaga 1*.

Enligt en föreskrift i överenskommelsen skall den ratificeras. Detta skedde för Polens del den 17 oktober 1989. Jag tar nu upp frågan om svensk ratifikation.

2 Gällande ordning i fråga om inbördes rättshjälp i brottmål

Sverige lämnar av tradition andra länder rättshjälp i brottmål i den utsträckning vår lagstiftning medger det utan att något särskilt avtal träffats om rättshjälp. En del länder kräver emellertid avtal för att lämna rättshjälp till en annan stat. Sådana avtal skapar även klarhet mellan länderna under vilka förutsättningar rättshjälpen lämnas. Avtalen brukar också innehålla bestämmelser som syftar till att underlätta det praktiska förfarandet.

Mellan de nordiska länderna gäller överenskommelsen den 26 april 1974 om inbördes rättshjälp genom delgivning och bevisupptagning (SÖ 1975: 42), se cirkuläret (1975: 301) till statsmyndigheterna angående inbördes rättshjälp mellan Sverige, Danmark, Finland, Island och Norge genom delgivning och bevisupptagning. Överenskommelsen omfattar såväl tvistemål som brottmål.

På brottmålsområdet finns en multilateral reglering genom den europeiska rättshjälpskonventionen den 20 april 1959 (prop. 1961: 48). Sverige

ratificerade rättshjälpskonventionen år 1967 och gjorde då vissa förbehåll och förklaringar (SÖ 1968: 15). Den trädde i kraft för Sveriges del den 1 maj 1968. År 1976 ändrade Sverige ett av förbehållen (SÖ 1977: 88). Förutom av Sverige har rättshjälpskonventionen tillträtts av Belgien, Danmark, Finland, Frankrike med besittningar, Grekland, Island, Israel, Italien, Liechtenstein, Luxemburg, Nederländerna med Aruba, Norge, Schweiz, Spanien, Turkiet, Förbundsrepubliken Tyskland och Österrike. I konventionen åtar sig avtalsstaterna att lämna varandra rättshjälp i största möjliga utsträckning i mål eller ärenden som avser beivrande av brott. Konventionen omfattar huvudsakligen bevisupptagning som åsyftar utredning och överlämnande av bevismaterial eller handlingar, delgivning av rättegångshandlingar och judiciella beslut, översändande av utdrag ur straffregister, lagföring i annat land samt under rättelse om straffdomar.

Rättshjälpskonventionen har sedermera kompletterats med ett tilläggsprotokoll den 17 mars 1978 (SÖ 1979: 12), som i vissa hänseenden utvidgar konventionens tillämpningsområde bl.a. i fråga om brott mot skatte- och avgiftsförfattningar och rättshjälp på verkställighetsstadiet. Tilläggsprotokollet har tillträtts av Sverige samt av Danmark, Finland, Grekland, Island, Italien, Nederländerna med Aruba, Norge och Österrike.

Frågor om rättshjälp behandlas även i en del andra multilaterala konventioner, t. ex. de europarådskonventioner som rör överförande av lagföring och straffverkställighet. Bestämmelser om inbördes rättshjälp ingår dessutom i vissa utlämningsavtal. En del bestämmelser av den innebörden finns sålunda i den europeiska utlämningskonventionen den 13 december 1957 (prop. 1958: 139, SÖ 1959: 65) liksom i 1870 års avtal med Belgien om ömsesidigt utlämnande av förbrytare (SFS 1870: 37 och 1877: 39) och avtalet den 7 mars 1956 med Frankrike om ömsesidig rättshjälp i brottmål (prop. 1956: 100, SÖ 1959: 14). Sistnämnda avtal sattes emellertid i stora delar ur kraft genom Sveriges och Frankrikes anslutningar till den europeiska rättshjälpskonventionen (jfr SÖ 1969: 50). Efter att under en lång följd av år inte ha ingått några bilaterala överenskommelser utanför Norden om inbördes rättshjälp slöt Sverige en överenskommelse om inbördes rättshjälp i brottmål med Ungern år 1983 (prop. 1985/86: 8, JuU 2, rskr. 18) som trädde i kraft den 1 mars 1986 (SÖ 1986: 5). En liknande överenskommelse slöts med Tyska Demokratiska Republiken år 1986 (prop. 1986/87: 96, JuU 30, rskr. 244), som trädde i kraft år 1987 (SÖ 1987: 18). De former av rättshjälp som omfattas av dessa överenskommelser är delgivning, bevisupptagning och överförande av lagföring. De har sin motsvarighet i den europeiska rättshjälpskonventionen.

Förfarandet när en svensk domstol vill anlita en utländsk domstol för att skaffa fram utredning i en rättegång regleras i lagen (1946: 817) om bevisupptagning vid utländsk domstol och i kungörelsen (1947: 847) med vissa bestämmelser rörande tillämpningen av nämnda lag. I 1 § i lagen föreskrivs att bevisupptagning inför utländsk domstol i brottmål får ske endast om det finns synnerliga skäl. Delgivning i brottmål i utlandet sker genom utrikesdepartementet med stöd av en kungörelse i ämnet (SFS 1933: 618).

Bestämmelserna om bevisupptagning vid svensk domstol och delgivning i Sverige på begäran av utländsk myndighet är i princip desamma i

brottmål och tvistemål. De viktigaste bestämmelserna finns i lagen (1946: 816) om bevisupptagning åt utländsk domstol och i kungörelsen (1909: 24 s. 1) angående delgivning av handling på begäran av utländsk myndighet.

En förutsättning för att bevisupptagning skall kunna äga rum i Sverige är att den gärning som avses med framställningen motsvarar brott enligt svensk lag. Vissa begränsningar gäller även för brott som har karaktär av politiskt brott. I kungörelsen (1947: 848) med särskilda bestämmelser om bevisupptagning åt domstolarna i vissa främmande stater finns bl.a. regler om att kostnader som har uppstått vid bevisupptagningen skall betalas av svenska staten. När bevisupptagningen har företagits efter en framställning från en stat som är ansluten till rättshjälpskonventionen, Ungern eller Tyska Demokratiska Republiken skall kostnaden, utom ersättning till sakkunniga, sålunda betalas av svenska staten.

Bestämmelser rörande utländska framställningar om beslag och husrannsakan finns i lagen (1975: 295) om användning av vissa tvångsmedel på begäran av främmande stat. I fråga om framställningar från ett utomnordiskt land gäller i princip att den begärda åtgärden inte får vidtas, om hinder mot utlämning skulle ha förelegat, vilket bl.a. innebär ett krav på att den aktuella gärningen motsvarar brott, för vilket enligt svensk lag är föreskrivet fängelse i mer än ett år.

Enligt lagen (1985: 988) om immunitet för vissa vittnen m.fl. har den som efter kallelse rest in i Sverige för att höras som tilltalad, vittne eller sakkunnig immunitet, om inresan skett i enlighet med en överenskommelse, som Sverige har ingått med en annan stat. Han får alltså inte lagföras, fängslas eller på annat sätt underkastas inskränkning i sin frihet på grund av en dom eller gärning som härrör från tiden före inresan i Sverige och som, när det gäller en tilltalad, inte är avsedd med kallelsen. Om en överenskommelse med en annan stat innehåller en bestämmelse om att immuniteten skall ha mindre omfattning än som har angetts i lagen, gäller i stället den bestämmelsen.

Delgivning på begäran av utländsk myndighet sker enligt 1909 års kungörelse antingen av utrikesdepartementet eller en länsstyrelse. I princip tillämpas delgivningslagen (1970: 428), men en begäran om delgivning i annan ordning skall efterkommas, om det kan ske. Vissa kostnader kan tas ut av den stat varifrån begäran kommer. I bl.a. ärenden om delgivning enligt rättshjälpskonventionen eller överenskommelserna med Ungern och Tyska Demokratiska Republiken svarar dock staten för alla kostnader.

3 Överenskommelsen med Polen om inbördes rättshjälp i brottmål

Överenskommelsen är indelad i åtta avsnitt. Den inleds med allmänna bestämmelser (kap. I). Därefter följer regler om delgivning (kap. II), bevisupptagning (kap. III), särskilda bestämmelser om rättshjälp vid förundersökning (kap. IV), överförande av lagföring (kap. V), behandling av den andra statens medborgare (kap. VI), upplysningar (kap. VII) samt slutbestämmelser (kap. VIII).

3.1 Allmänna bestämmelser

Genom överenskommelsen åtar sig parterna att lämna varandra bistånd i brottmål (*artikel 1*).

I *artikel 2* anges när en framställning om rättshjälp kan vägras. Detta kan ske när framställningen hänför sig till en gärning som vid tidpunkten för framställningen inte faller under den ansökande partens judiciella myndigheters jurisdiktion eller avser en gärning som inte är straffbar enligt den anmodade partens lag eller som av den anmodade parten betraktas som ett brott av politisk eller militär natur. Framställningen kan också avslås, om ett straffrättsligt förfarande har inletts eller definitivt har avslutats på den anmodade partens eller en tredje stats territorium eller beslut har fattats om att lägga ner eller inte inleda ett sådant förfarande. En ytterligare grund för vägran är att preskription har inträtt enligt den anmodade partens lag.

En framställning som avser husrannsakan och beslag får avslås, om framställningen hänför sig till en gärning för vilken det enligt den anmodade partens lag inte skulle vara möjligt att utdöma ett frihetsstraff på mer än ett år (*artikel 2, punkt 2*).

Slutligen får rättshjälp vägras om denna skulle innebära en kränkning av en parts suveränitet, medföra fara för dess säkerhet eller strida mot dess allmänna rättsprinciper (*ordre public*) eller andra väsentliga intressen (*artikel 2, punkt 3*).

Reglerna i *artikel 2* har täckning i svensk rätt och överensstämmar i sak med artiklarna 1 och 2 i rättshjälpskonventionen med beaktande av de svenska förbehållen till artiklarna 2 och 5.

Framställningar om rättshjälp skall göras genom det svenska utrikesdepartementet och det polska justitieministeriet (*artikel 3*). Av samma artikel framgår att framställningar som avser delgivning, rättshjälp under förundersökning och överförande av lagföring även kan göras genom den polska riksåklagarmyndigheten. Framställningar kan också göras på diplomatisk väg. Liknande bestämmelser finns i det svensk-ungerska avtalet. Föreskriften i samma artikel om att handlingar i rättshjälpsärenden inte behöver legaliseras motsvaras av *artikel 17* i rättshjälpskonventionen.

3.2 Delgivning

Enligt *artikel 4* skall en framställning om delgivning härröra från domstol eller åklagarmyndighet och innehålla bl.a. en beskrivning av den brottsliga gärning som framställningen avser och tillämpliga lagbestämmelser. Delgivningshandlingen skall vara översatt till den anmodade partens språk. Om en sådan översättning inte bifogas, får delgivning likväl ske under förutsättning att den som skall delges tar emot handlingen frivilligt. En motsvarande bestämmelse finns i det svensk-ungerska avtalet.

I delgivningskungörelserna regleras inte vem som får göra framställning om delgivning. Det finns således inte något hinder från svensk sida mot att ombesörja delgivning även från någon annan myndighet än domstol och åklagarmyndighet. Rättshjälpskonventionen har emellertid motsvarande

begränsning (Sveriges förklaring enligt art. 24), och det är endast i fråga om sådana delgivningsframställningar som staten svarar för kostnaderna (5 § i 1909 års delgivningskungörelse).

Delgivning skall enligt *artikel 5* ombesörjas i enlighet med den anmodade statens lagstiftning eller på ett annat sätt som den ansökande staten begär, om detta är förenligt med den anmodade statens lagstiftning. Vidare ges i artikeln föreskrifter om delgivningsbevis och om att den anmodade parten skall ange skälen för att en delgivning inte har kunnat ske. Dessa föreskrifter överensstämmer med rättshjälpskonventionen och 1909 års kungörelse.

I samma artikel finns även en föreskrift om att delgivning av kallelse med en misstänkt skall vara denne till handa inte senare än 30 dagar före angiven inställelседag. Denna bestämmelse erbjuder, liksom motsvarande bestämmelse i avtalen med Ungern och Tyska Demokratiska Republiken, en ännu större säkerhet för den misstänkte än den i rättshjälpskonventionen, där kallelsen enligt den svenska förklaringen till artikel 7 punkt 3 skall vara svenska myndigheter till handa 30 dagar före den utsatta dagen (jfr prop. 1986/87: 96 s. 6 och prop. 1985/86: 8 s. 8 f.).

Enligt *artikel 6* skall den ansökande staten lämna ersättning till vittnen och sakkunniga i enlighet med dess egen lagstiftning. I *artikel 7* föreskrivs att, om ett vittne eller sakkunnigs närvaro anses synnerligen nödvändig, detta skall anges i delgivningsframställningen.

Artikel 8, som i huvudsak motsvarar artikel 8 i rättshjälpskonventionen, föreskriver att ett vittne eller en sakkunnig som inte har efterkommit en kallelse inte får underkastas straff eller tvångsåtgärder. Föreskriften, som också finns i avtalen med Ungern och Tyska Demokratiska Republiken, ger uttryck för en allmän rättsgrundsats om att myndigheter i en stat inte bör var skyldiga att medverka till att en person som vistas där genom straffhot tvingas inställa sig inför ett annat lands domstolar. I enlighet härmed bör kallelser därför inte innehålla någon erinran om påföljd för utevaro (jfr cirkuläret (1968: 32) till de allmänna domstolarna och åklagarna med vissa föreskrifter i anledning av Sveriges tillträde till rättshjälpskonventionen).

Ett vittne eller en sakkunnig får inte lagföras eller underkastas inskränkningar i sin personliga frihet, när han på kallelse inställer sig inför domstol i det anmodade landet på grund av gärningar eller domar från tiden före inresan i den ansökande staten (*artikel 9*, punkt 1). Detsamma gäller enligt punkt 2 för en tilltalad beträffande en gärning som inte har angetts i kallelsen. Immuniteten upphör i princip 15 dagar efter det att den delgivne har underrättats om att hans närvaro inte längre behövs. Dessa föreskrifter överensstämmer med bestämmelserna i lagen (1985:988) om immunitet för vissa vittnen m. fl. Enligt artikel 9, punkt 4 gäller motsvarande immunitetsbestämmelser för den som inställer sig hos allmän åklagare i den ansökande staten, om sådan immunitet föreskrivs i den ansökande partens lag. Eftersom 1985 års lag endast gäller kallelser till svensk domstol, tar sistnämnda bestämmelse sikte på kallelser inför allmän åklagare i Polen.

I *artikel 10* anges att den anmodade parten skall svara för kostnader i samband med en delgivningsframställning.

3.3 Bevisupptagning

Bevisupptagning vid domstol regleras i artiklarna 11–14 medan rättshjälp på förundersökningsstadiet regleras i artikel 15. Tillämpningsområdet motsvarar regleringen i rättshjälpskonventionen.

Förfarandet vid bevisupptagning vid eller åt utländsk domstol regleras i 1946 års lagar i ämnet. Begränsningarna enligt lagen om bevisupptagning åt utländsk domstol, nämligen att det inte får röra sig om en gärning som inte motsvarar brott enligt svensk lag eller som har karaktär av politiskt brott, täcks av föreskrifterna i artikel 2 om i vilka fall en framställning får avslås.

I *artikel 11* anges inledningsvis att en framställning om bevisupptagning får omfatta hörande av vittnen, sakkunniga eller misstänkta, husrannsakan eller beslag och överlämnande av bevismaterial eller handlingar. Av artikeln framgår också att framställningarna skall härröra från den ansökande partens domstolar och tillställas den anmodade partens domstolar. Till frågan om framställningar från åklagarmyndigheter återkommer jag. *Artikel 11* anger vidare att framställningar om bevisupptagning bl.a. skall innehålla en brottsbeskrivning och en sammanfattning av omständigheterna i målet samt av tillämplig lag.

Tillämpningsområdet motsvarar regleringen i rättshjälpskonventionen. I likhet med avtalet med Ungern, men till skillnad från avtalet med Tyska Demokratiska Republiken, nämns husrannsakan och beslag uttryckligen i avtalet med Polen. Den europeiska rättshjälpskonventionen behandlar denna fråga i artikel 5, punkt 1. Vid ratifikationen av denna konvention gjordes från svensk sida ett förbehåll avseende artikel 5 av innehåll att sådan rättshjälp inte skulle komma att lämnas av Sverige. Genom lagen (1975:295) om användning av vissa tvångsmedel på begäran av främmande stat öppnades därefter möjligheter för att besluta om beslag och husrannsakan på begäran av en främmande stat. Med anledning därav ändrade Sverige i januari 1976 det svenska förbehållet (SÖ 1977:88). Enligt det nya förbehållet krävs att gärningen enligt svensk lag kan medföra utlämning och att verkställigheten är förenlig med svensk lagstiftning.

För att en framställning om rättshjälp avseende beslag och husrannsakan skall kunna beviljas krävs enligt 1975 års tvångsmedelslag i huvudsak – genom en hänvisning till lagen (1957:668) om utlämning för brott – att gärningen motsvarar brott för vilket enligt svensk lag är föreskrivet fängelse i mer än ett år och att det inte är fråga om en gärning som anges i 21 eller 22 kap. brottsbalken, dvs. i huvudsak militära brott. Hinder mot bifall till en framställning om rättshjälp avseende beslag föreligger vidare bl.a. om det i fråga om den person som avses med framställningen har meddelats dom beträffande brottet här i riket.

I *artikel 12* föreskrivs bl.a. att bevisupptagningen skall verkställas skyndsamt av den anmodade parten enligt dess lagstiftning eller på ett sätt som den ansökande parten begär, om detta inte strider mot den anmodade partens lag. Enligt *artikel 13* skall den anmodade parten bl.a. på begäran underrätta den ansökande parten om tid och plats för bevisupptagningen. Av *artikel 14* följer att den anmodade parten skall bära kostnaderna för

bevisupptagningen med undantag för kostnader som uppkommit genom medverkan av sakkunniga. Dessa skall återbetalas av den ansökande parten. Denna bestämmelse motsvaras av artikel 20 i rättshjälpskonventionen.

3.4 Särskilda bestämmelser om rättshjälp vid förundersökning

Rättshjälp under förundersökningsstadiet, som alltså inte avser bevisupptagning vid domstol, kan enligt *artikel 15* ges av en åklagarmyndighet i den anmodade staten på begäran av en åklagarmyndighet i den andra staten. Enligt artikel 15, punkt 3 kan tvångsåtgärder användas endast om sådana är föreskrivna i det anmodade landets lagstiftning. En motsvarande bestämmelse finns i avtalet med Tyska Demokratiska Republiken. För svensk del kan enligt gällande lagstiftning tvångsåtgärder inte tillgripas – det finns inga bestämmelser som reglerar i vad mån förhör kan äga rum med någon i Sverige med anledning av en utländsk förundersökning – varför förhör på begäran av en åklagarmyndighet i Polen endast kan komma till stånd, om den som skall höras frivilligt kommer till förhöret.

3.5 Överförande av lagföring

I *artikel 16* medges avtalsslutande part att i enlighet med sin lagstiftning begära att lagföring i brottmål skall ske på den andra partens territorium för brott som har begåtts på den ansökande partens territorium. Frågan om lagföring skall prövas enligt den anmodade partens lag. Bestämmelserna medför alltså inte någon förpliktelse att åtala eller inleda något annat domstolsförfarande. Detta överensstämmer med reglerna i rättshjälpskonventionen (art. 21, punkt 1). I *artikel 17* anges vad en begäran om lagföring skall innehålla och vilket språk den skall vara avfattad på. Artikeln innehåller också en föreskrift om att den anmodade parten skall underrätta den ansökande parten om resultatet av framställningen och översända en kopia av den slutliga domen.

3.6 Behandling av den andra partens medborgare

Enligt *artikel 18* skall varje avtalsslutande part erbjuda den andra avtalsslutande partens medborgare, som är föremål för undersökning eller ett straffrättsligt förfarande, samma möjligheter att försvara sig som dess egna medborgare åtnjuter, däri inbegripet biträde av en offentlig försvarare. En motsvarande bestämmelse finns i avtalet med Ungern.

3.7 Upplysningar

Parterna skall enligt *artikel 19* på begäran ge varandra upplysningar om gällande inhemska straffbestämmelser och förse varandra med utdrag från straffregister rörande en dömd person som är föremål för ett straffrättsligt förfarande.

I *artikel 20* föreskrivs att överenskommelsen skall ratificeras och att ratifikationsinstrumenten skall utväxlas i Stockholm. Överenskommelsen träder i kraft den första dagen i den andra månaden efter utväxlingen av ratifikationsinstrumenten. Uppsägning av överenskommelsen sker genom meddelande på diplomatisk väg och träder i kraft sex månader därefter.

4 Överväganden

Av hävd lämnar Sverige andra länder rättshjälp i brottmål, i den mån vår lagstiftning tillåter det, utan att avtal har träffats om rättshjälp. En del stater förutsätter dock att avtal föreligger för att lämna eller begära rättshjälp. Genom avtal klargörs också förutsättningarna för rättshjälp och det praktiska förfarandet underlättas.

Sverige har sedan länge intagit en restriktiv hållning till att sluta bilaterala avtal och har föredragit en multilateral reglering. Den svenska inställningen grundar sig främst på att bilaterala avtal med flera stater är svåra att tillämpa för de administrativa och judiciella myndigheterna. Den europeiska konventionen om inbördes rättshjälp i brottmål ratificerades sålunda av Sverige år 1967.

De ökande internationella kontakterna ställer likväl krav på att vi utvecklar även de bilaterala förutsättningarna för samarbete. Det är mot denna bakgrund som Sverige under det senaste decenniet i viss utsträckning börjat tillmötesgå förslag från andra stater om förhandlingar om avtal rörande inbördes rättshjälp i brottmål. Avtal med Ungern och Tyska Demokratiska Republiken har sålunda trätt i kraft år 1986 resp. år 1987.

De former av rättshjälp som regleras genom föreliggande överenskommelse med Polen har sin motsvarighet i den europeiska rättshjälpskonventionen. Sveriges åtaganden och villkoren i övrigt är utformade på sådant sätt att de faller inom ramen för de åtaganden vi har gjort genom rättshjälpskonventionen. Överenskommelsen innebär ett sedvanligt upprätthållande av viktiga principer för detta område. Det gäller bl.a. kravet på dubbel straffbarhet och att rättshjälp kan vägras under hänsynstagande till synpunkter av s.k. ordre public-natur. Den avviker inte heller på några avgörande punkter från motsvarande överenskommelser med Ungern och Tyska Demokratiska Republiken. Överenskommelsen kommer inte att medföra några ändrade rutiner för de tillämpande myndigheterna. Jag vill i detta sammanhang påpeka att det kan bli aktuellt för Sverige att med ytterligare stater som inte är medlemmar i Europarådet ingå avtal, som till sitt materiella innehåll motsvarar rättshjälpskonventionens regler.

Med hänsyn till vad jag nu har anfört och till att det av flera skäl får betecknas som tillfredsställande att en överenskommelse på området med Polen kommer till stånd, förordar jag att Sverige ratificerar överenskommelsen.

Jag har inhämtat att chefen för justitiedepartementet senare för regeringen kommer att anmäla frågan om ändringar i de regeringsförfattningar som avtalet föranleder.

5 Hemställan

Prop. 1989/90: 55

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen att godkänna överenskommelsen mellan Sverige och Polen om inbördes rättshjälp i brottmål.

6 Beslut

Regeringen ansluter sig till föredragandens överväganden och beslutar att genom proposition föreslå riksdagen att anta det förslag som föredraganden har lagt fram.

Överenskommelse mellan Konungariket Sverige och Folkrepubliken Polen om inbördes rättshjälp i brottmål

Konungariket Sverige och Folkrepubliken Polen,

som önskar reglera, utveckla och stärka det rättsliga samarbetet rörande brottmål, har kommit överens om följande:

KAPITEL I

Allmänna bestämmelser

Artikel 1

De avtalslutande parterna åtar sig att i enlighet med bestämmelserna i denna överenskommelse lämna varandra inbördes rättshjälp i brottmål.

Artikel 2

1. En framställning om rättshjälp kan avslås om den hänför sig till en gärning:

(a) som vid tidpunkten för framställningen inte faller under den ansökande partens judiciella myndigheters jurisdiktion;

(b) som inte är straffbar enligt den anmodade partens lag;

(c) som av den anmodade parten betraktas som ett brott av politisk eller militär natur;

(d) rörande vilken ett straffrättsligt förfarande pågår eller definitivt har avslutats på den anmodade partens eller en tredje stats territorium eller beslut har fattats om att nedlägga eller inte inleda ett sådant förfarande;

(e) rörande vilken personen ifråga inte kan åtalas till följd av preskription enligt den anmodade partens lag.

2. En framställning avseende husrannsakan och beslag får avslås, om framställningen hänför sig till en gärning för vilken det enligt den anmodade partens lag inte skulle vara möjligt att utdöma ett frihetsstraff om mer än ett år.

3. En framställning får avslås, om den anmodade parten finner att efterkommande av framställningen skulle kränka dess suveränitet, medföra fara för dess säkerhet eller strida mot dess allmänna rättsprinciper (ordre public) eller andra väsentliga intressen.

Agreement between the Kingdom of Sweden and the Polish People's Republic on legal assistance in criminal matters

The Kingdom of Sweden and the Polish People's Republic,

desiring to regulate, develop, and enhance legal co-operation in criminal matters, have agreed as follows:

CHAPTER I

General Provisions

Article 1

The Contracting Parties undertake to afford each other, in accordance with the provisions of this Agreement, assistance in criminal proceedings.

Article 2

1. Assistance may be refused if the request for assistance concerns an act:

(a) the punishment of which, at the time of the request for assistance, falls outside the jurisdiction of the judicial authorities of the requesting Party;

(b) which is not punishable under the law of the requested Party;

(c) which is regarded by the requested Party as an offence of a political or military nature;

(d) with regard to which criminal proceedings in the territory of the requested Party or a third state are pending or have been definitely concluded or it has been decided to discontinue or not to initiate such proceedings;

(e) with regard to which, owing to lapse of time according to the law of the requested Party, the person concerned cannot be prosecuted.

2. Assistance regarding search and seizure may be refused if the request for assistance concerns an act for which, under the law of the requested Party, it would not be possible to impose a punishment of deprivation of liberty for more than one year.

3. Assistance may be refused if the requested Party considers that execution of the request is likely to prejudice the sovereignty, security, ordre public or other essential interests of its country.

Artikel 3

1. En framställning om rättshjälp skall göras genom det svenska utrikesdepartementet och Folkrepubliken Polens justitieministerium.

I fråga om rättshjälp enligt artiklarna 4, 15 och 16 kan en framställning göras genom Folkrepubliken Polens riksåklagarmyndighet.

Framställningar kan göras även på diplomatisk väg.

2. För handlingar som översänds enligt denna överenskommelse skall det inte krävas någon form av legalisering.

KAPITEL II

Delgivning

Artikel 4

1. En framställning om delgivning skall göras skriftligen och skall härröra från en domstol eller allmän åklagare. Framställningen skall innehålla:

(a) namnet på den myndighet som gör framställningen;

(b) namn, adress och medborgarskap på den som skall delges;

(c) en beskrivning av det slag av handling som skall delges;

(d) en beskrivning av den brottsliga gärning som framställningen hänför sig till med angivande av tid och plats för gärningen samt tillämpliga lagbestämmelser.

2. En framställning om delgivning skall översändas på den ansökande partens språk och skall åtföljas av en översättning till den anmodade partens språk eller till engelska.

3. Delgivningshandlingarna skall översändas i två exemplar. De skall åtföljas av en översättning till den anmodade partens språk. Delgivning skall likväl ske även om översättning till den anmodade partens språk inte bifogas, om den som skall delges frivilligt tar emot handlingarna.

Artikel 5

1. Delgivning skall ombesörjas av den anmodade parten enligt dess lagstiftning eller

Article 3

1. Requests for assistance shall be made through the Ministry for Foreign Affairs of Sweden and through the Ministry of Justice of the Polish People's Republic respectively.

As regards assistance in accordance with Articles 4, 15 and 16, requests may be made through the General Prosecutor's Office of the Polish People's Republic.

Requests may also be made through the diplomatic channel.

2. Documents transmitted pursuant to this Agreement shall not require any form of legalization.

CHAPTER II

Service of Documents

Article 4

1. A request for service shall be in writing and shall emanate from a court of law or a public prosecutor. The request shall contain:

(a) the name of the authority making the request;

(b) the name, address and citizenship of the person to be served;

(c) a description of the nature of the document to be served;

(d) a description of the nature, time and place of the criminal act and the applicable statutory provisions with regard to which assistance is requested.

2. The request for service of documents shall be transmitted in the language of the requesting Party and be accompanied by a translation into the language of the requested Party or into English.

3. The documents to be served shall be transmitted in duplicate. They shall be accompanied by a translation into the language of the requested Party. Service of documents will, however, be effected even if not accompanied by a translation into the language of the requested Party, when the person to be served voluntarily receives the documents.

Article 5

1. Service shall be effected by the requested Party according to its law or in a manner

på ett sätt som den ansökande parten begär, om detta är förenligt med den anmodade partens lagstiftning.

2. Bevis om delgivning skall utfärdas i enlighet med den anmodade partens lagstiftning. En kopia av den handling som delgetts samt delgivningsbeviset skall sändas till den ansökande parten.

3. Om den som skall delges inte finns på angiven adress, skall den anmodade parten söka ta reda på var han vistas.

4. Om delgivning inte kan ske, skall den anmodade parten omedelbart underrätta den ansökande parten om anledningen härtill samt återsända handlingarna.

5. En begäran om delgivning med en misstänkt, som befinner sig på den anmodade partens territorium, av en kallelse att inställa sig inför en domstol skall översändas till den partens myndigheter i god tid. Den misstänkte skall delges kallelsen senast trettio dagar före angiven inställelsedag.

Artikel 6

Ersättning till vittnen och sakkunniga, däri inbegripet ersättning för inkomstbortfall, resekostnader och traktamenten samt arvoden åt sakkunniga, skall betalas av den ansökande parten i enlighet med dess lagstiftning. Vittne eller sakkunnig som kallats att inställa sig skall informeras om innehållet i dessa bestämmelser.

Artikel 7

Om den ansökande parten anser att ett vittnes eller en sakkunnigs personliga inställelse är synnerligen nödvändig, skall detta anges i delgivningsframställningen. Den anmodade parten skall underrätta den ansökande parten om vittnets eller den sakkunniges svar.

Artikel 8

Ett vittne eller en sakkunnig som inte har efterkommit en kallelse, om vars delgivning framställning gjorts, får inte underkastas straff eller tvångsåtgärder.

demanded by the requesting Party, if consistent with the law of the requested Party.

2. Proof of service shall be given in accordance with the law of the requested Party. One copy of the document served together with a certificate of service shall be sent to the requesting Party.

3. If the person to be served cannot be found at the address indicated, the requested Party shall endeavour to ascertain his whereabouts.

4. If service cannot be effected, the reasons shall immediately be communicated by the requested Party to the requesting Party with the return of the documents.

5. A request for service of a summons, to appear before a court of law, on an accused person who is in the territory of the requested Party, shall be transmitted to the authorities of that Party in due time. The accused person shall be served the summons not later than thirty days before the date set for appearance.

Article 6

Witnesses' and experts' allowances, including compensation for loss of income, travel and living costs, as well as experts' remuneration, shall be paid by the requesting Party in accordance with its law. The witness or expert summoned to appear should be informed about these rules.

Article 7

If the requesting Party considers the personal appearance of a witness or expert especially necessary, it shall so mention in its request for service of the summons. The requested Party shall inform the requesting Party of the reply of the witness or expert.

Article 8

A witness or expert who has failed to answer a summons to appear, service of which has been requested, shall not be subjected to any punishment or coercive measures.

Artikel 9

1. Ett vittne eller en sakkunnig som på kallelse inställer sig inför en av den ansökande partens domstolar får inte, oavsett nationalitet, lagföras, fängslas eller på annat sätt underkastas inskränkning i den personliga friheten på den partens territorium på grund av gärningar eller domar från tiden före avresan från den anmodade partens territorium.

2. Den som i egenskap av tilltalad kallats inför en av den ansökande partens domstolar får inte, oavsett nationalitet, lagföras, fängslas eller på annat sätt underkastas inskränkning i den personliga friheten på grund av gärningar eller domar från tiden före avresan från den anmodade partens territorium och som inte är angivna i kallelsen.

3. Den i denna artikel avsedda immuniteten skall upphöra när vittnet, den sakkunnige eller den tilltalade, trots att han under en sammanhängande tid av femton dagar från den dag då hans närvaro inte längre påfordrades av domstolen har haft möjlighet att lämna territoriet, stannat kvar där eller, efter att ha lämnat det, frivilligt återvänt dit.

4. Den immunitet som avses i denna artikel skall äga motsvarande tillämpning på vittnen, sakkunniga och misstänkta personer, som på kallelse inställer sig inför allmän åklagare hos den ansökande parten, om sådan immunitet föreskrivs i den ansökande partens lag.

Artikel 10

Den anmodade parten skall svara för kostnader i samband med en delgivningsframställning.

KAPITEL III**Bevisupptagning***Artikel 11*

1. Framställningar om bevisupptagning, som syftar till hörande av vittnen eller sakkunniga eller misstänkta, husrannsakan eller beslag och överlämnande av bevismaterial eller handlingar, skall härröra från den ansö-

Article 9

1. A witness or expert, whatever his nationality, appearing on a summons before a court of law of the requesting Party shall not be proceeded against or detained or subjected to any other restriction of his personal liberty in the territory of that Party in respect of acts or convictions prior to his departure from the territory of the requested Party.

2. A person, whatever his nationality, summoned before a court of law of the requesting Party to answer for acts forming the subject of proceedings against him, shall not be proceeded against or detained or subjected to any other restriction of his personal liberty for acts or convictions prior to his departure from the territory of the requested Party and not specified in the summons.

3. The immunity provided for in this Article shall cease when the witness or expert or accused person, having had for a period of fifteen consecutive days from the date when his presence is no longer required by the court of law an opportunity of leaving, has nevertheless remained in the territory, or having left it, has voluntarily returned.

4. The immunity referred to in this Article shall apply correspondingly to witnesses, experts and suspected persons appearing on a summons before a public prosecutor of the requesting Party, when such immunity is foreseen in the law of the requesting Party.

Article 10

The requested Party shall be responsible for the costs connected with the execution of a request for service.

CHAPTER III**Letters Rogatory***Article 11*

1. Letters rogatory for the purpose of legal assistance such as hearing of witnesses or experts or accused persons, search or seizure of property and transmitting articles to be produced in evidence, records or documents,

kande partens domstolar och tillställas den anmodade partens domstolar. De skall upprättas på den ansökande partens språk och åtföljas av en översättning till den anmodade partens språk.

2. Framställningar om bevisupptagning som avses i punkt 1 i denna artikel skall innehålla:

(a) namnet på den domstol som gör framställningen;

(b) namn, adress och medborgarskap på den som åtgärden riktar sig mot;

(c) en brottsbeskrivning och en sammanfattning av omständigheterna i målet samt av den tillämpliga lagen;

(d) den begärda åtgärden och skälen för framställningen och, i tillämpliga fall, frågor som skall ställas vid ett förhör.

Artikel 12

1. Bevisupptagningen skall verkställas skyndsamt av den anmodade parten enligt dess lagstiftning eller på ett annat sätt som den ansökande parten begär, om detta ej strider mot den anmodade partens lag.

2. Om den som åtgärden riktar sig mot ej finns på angiven adress, skall den anmodade parten söka ta reda på var han vistas.

3. Om bevisupptagning inte kan verkställas, skall den anmodade parten underrätta den ansökande parten om detta och ange skälen härför.

Artikel 13

1. Den anmodade parten skall underrätta den ansökande parten om tid och plats för bevisupptagningen, om den ansökande parten begär detta.

2. Den anmodade parten får översända bestyrkta kopior av begärda handlingar, om inte den ansökande parten uttryckligen begär att originalen skall översändas, i vilket fall den anmodade parten skall söka efterkomma denna begäran.

3. Den anmodade parten får skjuta upp överlämnandet av begärda handlingar eller föremål, om de behövs i samband med ett pågående straffrättsligt förfarande på dess territorium.

shall emanate from a court of law of the requesting Party and be addressed to a court of law of the requested Party. They shall be drawn up in the language of the requesting Party and be accompanied by a translation into the language of the requested Party.

2. Letters rogatory referred to in paragraph 1 of this Article shall contain:

(a) the name of the court of law making the request;

(b) the name, address and citizenship of the person concerned;

(c) a description of the offence and a summary of the facts of the case and of the applicable law;

(d) the object of and reasons for the request and, where appropriate, questions to be put at a hearing.

Article 12

1. Letters rogatory shall be executed promptly by the requested Party according to its law or in a manner demanded by the requesting Party if not contrary to the law of the requested Party.

2. If the person concerned cannot be found at the address indicated, the requested Party shall endeavour to ascertain his whereabouts.

3. If the letters rogatory cannot be executed, the requested Party shall inform the requesting Party accordingly, stating the reasons.

Article 13

1. The requested Party shall inform the requesting Party of the date and place of execution of the letters rogatory, if the requesting Party so demands.

2. The requested Party may transmit certified copies of records or documents requested, unless the requesting Party expressly requests the transmission of originals, in which case the requested Party shall endeavour to comply with the request.

3. The requested Party may delay the handing over of records, documents or objects requested, if they are required in connection with pending criminal proceedings in its territory.

4. Handlingar i original, vilka överlämnats vid verkställandet av bevisupptagning, skall av den ansökande parten återsändas snarast möjligt till den anmodade parten, om så begärs.

Artikel 14

Den anmodade parten skall bära kostnaderna för bevisupptagningen. Dock skall arvoden och andra kostnader som uppkommit genom medverkan av sakkunniga på den anmodade partens territorium återbetalas av den ansökande parten.

KAPITEL IV

Förundersökning

Artikel 15

1. En framställning om rättshjälp under förundersökning får härröra från allmän åklagare hos den ansökande parten och tillställas allmän åklagare hos den anmodade parten.

2. I fråga om en framställning som avses i punkt 1 skall bestämmelserna i kapitel III äga motsvarande tillämpning.

3. Vid verkställandet av framställningar som avser förhör med vittnen, sakkunniga eller misstänkta enligt denna artikel får tvångsmedel tillämpas, om sådana föreskrivs i den anmodade partens lag.

KAPITEL V

Överförande av lagföring

Artikel 16

1. En avtalslutande part får i enlighet med sin lagstiftning begära att lagföring i brottmål skall ske på den andra partens territorium för brott som begåtts på den ansökande partens territorium.

2. Den anmodade parten skall tillämpa sin lag vid verkställighet av en framställning om överförande av lagföring.

Artikel 17

1. En framställning om överförande av lagföring skall innehålla:

(a) namn på den ansökande myndigheten;

4. Original records or documents, handed over in execution of letters rogatory, shall be returned by the requesting Party to the requested Party as soon as possible, if the latter Party so demands.

Article 14

The requested Party shall bear the costs connected with the execution of letters rogatory. However, remuneration and other costs incurred by the attendance of experts in the territory of the requested Party shall be refunded by the requesting Party.

CHAPTER IV

Preliminary Investigation

Article 15

1. Requests for assistance during a preliminary investigation may emanate from a public prosecutor of the requesting Party and be addressed to a public prosecutor of the requested Party.

2. In regard to a request, referred to in paragraph 1, the provisions of Chapter III shall be correspondingly applicable.

3. In the execution of requests for the hearing of witnesses, experts or suspected persons according to this Article, coercive measures may be applied, when such measures are foreseen in the law of the requested Party.

CHAPTER V

Transfer of Proceedings

Article 16

1. Either Contracting Party may request, in accordance with its legislation, criminal proceedings to be instituted in the territory of the other Party for an offence committed in the territory of the requesting Party.

2. The requested Party shall apply its law for the execution of a request for transfer of proceedings.

Article 17

1. A request for transfer of proceedings shall contain:

(a) the name of the requesting authority;

(b) namn, adress och medborgarskap på den som åtgärden riktar sig mot;

(c) en brottsbeskrivning och en sammanfattning av omständigheterna i målet;

(d) en sammanfattning av den strafflag som är tillämplig på det påstådda brottet.

2. Framställningen skall upprättas på den ansökande partens språk och åtföljas av en översättning till den anmodade partens språk.

3. Framställningen skall åtföljas av bevismaterial av betydelse.

4. Den anmodade parten skall underrätta den ansökande parten om resultatet av en framställning om överförande av lagföring och skall översända en kopia av den slutliga domen.

KAPITEL VI

Behandling av den andra partens medborgare

Artikel 18

Varje avtalslutande part samtycker till att erbjuda den andra avtalslutande partens medborgare, som är föremål för undersökning eller ett straffrättsligt förfarande, samma möjligheter att försvara sig som dess egna medborgare åtnjuter, däri inbegripet biträde av en offentlig försvarare.

KAPITEL VII

Upplysningar

Artikel 19

1. De avtalslutande parterna skall på begäran lämna varandra upplysningar om gällande inhemska straffbestämmelser.

2. De avtalslutande parterna skall på begäran förse varandra med utdrag från straffregistret rörande en dömd person som är föremål för ett straffrättsligt förfarande.

KAPITEL VIII

Slutbestämmelser

Artikel 20

1. Denna överenskommelse skall ratificeras, och ratifikationsinstrumenten skall utväxlas i Stockholm.

(b) the name, address and citizenship of the person concerned;

(c) a description of the offence and a summary of the facts of the case;

(d) a summary of the penal law applicable to the alleged offence.

2. The request shall be drawn up in the language of the requesting Party and be accompanied by a translation into the language of the requested Party.

3. The request shall be accompanied by all relevant evidence.

4. The requested Party shall notify the requesting Party of the outcome of a request for transfer of proceedings and shall forward a copy of the record of the final verdict.

CHAPTER VI

Treatment of Nationals of the Other Party

Article 18

Each Contracting Party agrees to afford nationals of the other Contracting Party, who are the subject of an investigation or proceedings in a criminal matter, the same facilities for their defence as it affords its own nationals, including the assistance of a public defence counsel.

CHAPTER VII

Information

Article 19

1. The Contracting Parties shall inform one another, upon request, about penal law statutes in force in their territories.

2. The Contracting Parties shall supply one another, upon request, with extracts from the criminal record of a convicted person who is the subject of criminal proceedings.

CHAPTER VIII

Final Provisions

Article 20

1. This Agreement shall be ratified, and the instruments of ratification shall be exchanged at Stockholm.

2. Överenskommelsen träder i kraft den första dagen i den andra månaden efter utväxlingen av ratifikationsinstrumenten. Den kan sägas upp av endera parten genom ett meddelande på diplomatisk väg till den andra avtalslutande parten. Överenskommelsen upphör att gälla sex månader efter dagen för mottagandet av ett sådant meddelande.

Till bekräftelse härav har de avtalslutande parternas befullmäktigade ombud undertecknat denna överenskommelse och anbringat sina sigill.

Som skedde i Warszawa den 10 februari 1989 i två exemplar, båda på svenska, polska och engelska språken, vilka samtliga texter har samma giltighet. Vid skiljaktighet mellan texterna skall den engelska texten äga företräde.

För Konungariket Sverige
Sten Andersson

För Folkrepubliken Polen
Tadeusz Olechowski

2. The Agreement shall enter into force on the first day of the second month following the exchange of the instruments of ratification. It may be terminated by either Contracting Party by giving notice to the other Contracting Party through the diplomatic channel. The Agreement shall cease to be effective six months after the date of receipt of such notice.

In witness whereof the Plenipotentiaries of the Contracting Parties have signed the present Agreement and affixed their seals thereto.

Done at Warsaw this 10th day of February 1989 in two copies, both in the Swedish, Polish and English languages, all texts being equally authentic. However, in case of divergencies between the texts, the text in the English language shall prevail.

For the Kingdom of Sweden
Sten Andersson

For the Polish People's Republic
Tadeusz Olechowski